

Václav Maidl

POVÍDKY V NĚMECKY PSANÝCH ČASOPISECH Z OBLASTI ŠUMAVY

Předmětem našeho zkoumání¹ byla čtyři periodika vycházející na Šumavě či v její blízkosti, která se na Šumavu odvolávají (třeba už svým názvem) a k ní se také většinou svých textů vztahují. Jejich vydávání zahrnuje celkově časové období od roku 1863 až do roku 1944, přičemž žádné z níže uváděných periodik neexistovalo déle než deset let. Prvním periodikem je klatovský týdeník *Der Bote aus dem Böhmerwalde* (1863–1867), další tři časopisy – *Der Böhmerwald* (Prachatice, 1899–1907), *Die Waldheimat* (České Budějovice, 1924–1933) a *Mein Böhmerwald* (1933–1935, Prachatice; 1939–1944, Vídeň) – vycházely v měsíční frekvenci. Za vysloveně literární časopis se považoval pouze *Der Böhmerwald*. Právě tato heterogenost publikačního prostředí si vyžaduje podrobnější charakteristiku jmenovaných periodik.

1. DER BOTE AUS DEM BÖHMERWALDE (1863–1867)

Týdeník *Der Bote aus dem Böhmerwalde* vydával v Klatovech tiskař a majitel obchodu s galantním zbožím, parfumerií a hračkami Josef Michael Schmid. List byl určen především čtenářům z okolí Klatov, zahrnujícího na severu a východě ještě Přešticko a Plánicko, na jihu Horažďovicko a Sušicko, směrem na západ pak Kdyňsko a Domažlicko. V posledním ročníku obdržel týdeník ještě podtitul *Wochenblatt für Unterhaltung, Belehrung und gemeinnützige Interessen* [Týdeník pro zábavu, poučení a obecně prospěšné zájmy]. Změnám podléhala také formální stránka časopisu, již charakterizuje častá změna rubrik.

1 Tento příspěvek se vymyká v rámci symposia ve dvou spolu souvisejících ohledech: příslušné povídky jsou napsány v německém jazyce a jejich žánrová struktura, rozložení a frekvence je podstatně odlišná ve srovnání s empirickým vzhledem do českých periodik ze stejné doby. Styčný bod naopak nalézá s příspěvkem Josefa Peřiny v tomto sborníku, a to v aspektu silné vázanosti textů na určitý region. Jakkoli by v případě německy psaných povídek z Čech bylo zajímavé srovnávat z hlediska umělecké úrovně texty uveřejněné v šumavském literárním měsíčníku *Der Böhmerwald* s texty v souběžně vydávaném měsíčníku *Deutsche Arbeit*, projevujícím tendenci centralizovat a institucionalizovat německy psanou literaturu z Čech (ne nadarmo byl u zrodu druhého jmenovaného časopisu pražský germanista August Sauer, jenž vyvolal v život také knižní edici *Bibliothek der deutschen Schriftsteller aus Böhmen*), k tomuto srovnání z časových důvodů nedošlo. Je proto nutno zde pouze odkázat na diplomovou práci Petry Köpplové vzniklou před deseti lety (KÓPPOVÁ 1995) i na určité překrývání příspěvatelů do obou časopisů (viz MAIDL 2000: 83).

Důležitou složkou byla literární část, která však netvořila kompaktní celek, nýbrž byla rozptýlena po celém čísle a v průměru zaujímala zhruba jeho polovinu. Nešlo jen o pravidelně publikované kratší příběhy nebo povídky a novely, které vycházely na pokračování. Za příspěvky literárního charakteru lze považovat také příležitostně uveřejňované básně, pověsti (většinou místní), recenze stejně jako pravidelně se objevující fejetony. Ty vycházely jednak v rámci zavedených rubrik (například *Plaudereien von der Grenze* nebo *Schreibbriefe von der chinesischen Grenze*),² jednak samostatně. Přesto však nelze týdeník označit za literární časopis – jeho druhou polovinu vyplňovalo zpravodajství informující o dění ve světě, v říši i v nejbližším okolí, a to jak politickém, tak hospodářském i obecně občanském.³

Úroveň literárních příspěvků nebyla vysoká – z přispěvatelů na sebe upozornil ve fejetonech bystrým pozorovatelským talentem a ironickou dikcí pouze Georg Leopold Weisel, který měl v době vydávání týdeníku za sebou již dvacetiletou publicistickou zkušenost (viz BLAU 1926). V žánru povídky se však obrací ke starým vzorům povídky historické (lépe řečeno povídky zasazené do minulosti, s historickými událostmi volně fabulující, jejíž děj je v podstatě založen na vylíčení milostného vztahu završeného buď happy endem, nebo naopak tragicky). Je zajímavé a patrně i výmluvné pro publikační tribunu *Der Bote aus dem Böhmerwald*, že Weisel, konvertovaný křesťan židovského původu, neuplatňuje v tomto týdeníku povídky dotýkající se židovské problematiky (například smíšená manželství)⁴ ani například židovské pověsti, jimiž si získal jisté jméno v řadě antologií *Sippurim* nakladatele Wolfa Paschelese (viz DEMETZ 1994).

Povídka ze současnosti v *Der Bote aus dem Böhmerwald* nenajdeme, tu zde supluje fejeton. Ani povídky s jinými tématy a postavami (například povídky o pytlácích a pašerácích) se zde ještě nevyskytují, ačkoli jádra takových příběhů obsahují právě některé Weiselovy fejetony (například fejeton *Kuriositäten von der Grenze*). Čas takovýchto povídek měl teprve přijít.

2. DER BÖHMERWALD (1899–1907)

Jejich tribunou se stal měsíčník *Der Böhmerwald*, vydávaný v Prachaticích místním učitelem Johannem Peterem. Podtitul *Monatsschrift für den Böhmerwald und die angrenzenden Gebiete* [Měsíčník pro Šumavu a sousední oblasti]

2 Toto nápadné lokalizování poblíž hranice umožnilo identifikovat navzdory četným pseudonymům jako autora ve Vserubech působícího Georga Leopolda Weisela, jenž od čtyřicátých let přispíval do centrálních publikačních orgánů jako *Bohemia* nebo *Panorama des Universums*.

3 Zprávy ze života klatovského gymnázia, klatovské Městanské besedy a dalších místních korporací, vystoupení divadelních společností apod. Nezanedbatelnou součástí byla i „černá kronika“ informující o požárech, přepadeních, loupežích, vraždách.

4 Weisel sám v takovém manželství žil a uzavření sňatku s křesťankou bylo také důvodem jeho konverze.

vymezoval spíše základní distribuční oblast, než že by prozrazoval něco o charakteru časopisu, jenž byl povytce literární. Ovšem literární ve smyslu shromažďování a publikování fikčních textů, nikoli ve smyslu vysoké estetické kvality. Ve své orientaci se časopis uveřejňovanými texty hlásil jak k tzv. Heimatkunstu (umění domoviny), tak k německému nacionálnímu hnutí. Jestliže v prvním bodě se definoval jako antipod naturalismu a moderny,⁵ pak druhý bod úzce souvisel s prvním. Zdůrazňování věrnosti půdě a kraji bylo spojováno s obranou proti údajnému nebezpečí jejich odnárodnění a pronikání cizorodých elementů. Toto programové zaměření nezůstávalo ovšem u obecných charakteristik, v publikovaných textech – ať je to lyrika či prozaické útvary – je tento cizorodý element konkretizován zcela jednoznačně jako český.⁶ V řadě básní a povídek se tak objevuje protičeský akcent, který tuto „tvorbu“ přiřazuje k žánru tzv. grenzländrománu, jenž právě v první třetině 20. století zažívá svou konjunkturu (JAWORSKI 2004).

Z hlediska kvantitativního pro fikční texty v *Der Böhmerwald* platí, že v nich převažují básně. Povídky uveřejňované v *Der Böhmerwald* jsou v menšině a nedosahují tvaru povídky knižní. Jsou založeny na jednom nápadu, jedné situaci či jedné postavě (často tematizované již v názvu), jejich rozsah se omezuje na několik stránek.⁷ Toto stránkové omezení má své důsledky pro práci s vyprávěným časem (pro vysvětlení motivace jsou hojné časové skoky buď v incipitu nebo v závěru povídky) i pro utváření postav, které nepřekračuje figurkaření – srov. například povídku vydavatele časopisu Johanna Petera *Der Tabak-Davidl. Eine Dorfgestalt aus dem Böhmerwalde*.⁸ Z „malých“ epických žánrů, pro něž německá literární věda užívá označení „Erzählung“⁹, „Geschichte“ a „Kurzgeschichte“, dominují jednoznačně poslední dva jmenované. Kromě označení „Geschichte“ a „Kurzgeschichte“ se v časopisu objevují rovněž kratší prozaické útvary označované jako „Skizze“ [črta], „Humoreske“ nebo „Novellette“, výjimečně rovněž „Bild“ [obraz], útvar frekventovaný v německé i české literatuře zejména ve 40. letech 19. století.

⁵ Srov. *Der Böhmerwald* 3, 1901, č. 5, s. 227.

⁶ Ačkoli na Šumavě bylo i poměrně husté osídlení židovské, jako konkurenti byli vnímáni pouze Češi. Protižidovské nebo antisemitské zaměření německá literatura vzniklá na Šumavě nevykazuje.

⁷ Jedinou výjimku tvoří povídka Carla Kuhna uveřejněná na pokračování ve třech číslech – viz též: „Die Lehrerin“, *Der Böhmerwald* 3, 1901, č. 6–8.

⁸ Peter, Johann: „Der Tabak-Davidl. Eine Dorfgestalt aus dem Böhmerwalde“, *Der Böhmerwald* 2, 1900, č. 7. Je samozřejmě otázka, zda by autor byl schopen na větší ploše toto figurkaření překonat. O jeho uměleckých schopnostech pochyboval například kolega v povolání i spisovatel Hans Watzlik (viz MAIDL 2000: 84).

⁹ Je ovšem třeba upozornit, že výraz „Erzählung“ se do češtiny nepřekládá pouze jako „povídka“, nýbrž i jako „vyprávění“ s důrazem na proces sdělování, nikoli na výsledný tvar. Podtitul „Erzählung“ má například Stifterův rozsáhlý román *Der Nachsommer* [Pozdní léto].

2. 1. ŽÁNRY V *DER BÖHMERWALD*

Z hlediska tematického lze ve srovnání s povídkami uveřejňovanými v *Der Bote aus dem Böhmerwald* zaregistrovat značné rozšíření: Nepíší se už pouze povídky historické (které už také nutně nemají za východisko pouze milostný vztah – viz výše), nýbrž rovněž povídky z venkovského prostředí (tzv. Dorfgeschichte), povídky s námětem boje pytláků s hajnými (Wilderergeschichte),¹⁰ povídky o pašerácích (Paschergeschichte [s užitím regionálního výrazu z dialektu] či Schmugglergeschichte [s užitím výrazu německy obecně srozumitelného]). V průběhu čtyřiceti let, dělicích vydávání obou srovnávaných periodik, dochází tudíž k „zreálnění“ při volbě témat. Předmětem literárního ztvárnění se stává realita, s níž bývá potenciální čtenář (viz poznámka k distribuční oblasti *Der Böhmerwald*) v běžném životě konfrontován nebo mu aspoň připadá známá a možná. S tím souvisí nejen volba literárních postav, jež se nyní rekrutují z řad šumavských horalů, dřevorubců, jahodářek, pašeráků a jejich protihráčů (hajných, fořtů, financů), ale mnohdy i umístění do reálně existující krajiny s použitím konkrétních místních jmen.¹¹ Řada autorů navíc využívá v podtitulu obecně lokálního přiřazení „Böhmerwaldgeschichte“ nebo „Geschichte aus dem Böhmerwalde“ [příběh, historika ze Šumavy].¹²

Specifický žánr, který je ovšem nutno vidět v souvislosti s nově probuzeným zájmem o regionálně vlastivědné bádání,¹³ představuje v časopisu tzv. Geistergeschichte [povídka, vyprávění o strašidlech]. Tvarově se většinou jedná o tzv. Kurzgeschichte, popřípadě až o vyprávění anekdotického charakteru, které je zaměřeno lokálně. Na malé ploše je obvykle zachycena podoba strašidla, místo jeho výskytu a způsoby strašení, střety s lidmi, někdy též historie jeho zakletí a způsob vysvobození.

Zvláštního označení se dostává v *Der Böhmerwald* povídkám situovaným do jistého ročního období nebo spojovaným s některými katolickými svátky. V časopise tak nalézáme jak „Faschingsgeschichte“ [povídka masopustní],¹⁴ tak „Oster-“ či „Weihnachtsgeschichte“ [povídka velikonoční, respektive vá-

10 Připomeňme, že ve stejné době píše své romány a povídky ze stejného šumavského prostředí také Karel Klostermann.

11 Srov. opět stejnou tendenci pro tutéž krajinu v díle Klostermannově. Detailní místopis s využitím místních a pomístních jmen už ovšem vytváří jednu z charakteristik některých Stifterových povídek zasazených na Šumavu a vzniklých o šedesát let dříve (viz například *Der beschriebene Tännling* [Popsaná jedlička], *Der Waldgänger* [Lesní poutník]).

12 Viz např. Urban, Michel: „Hildegard und Helmprecht. Eine Böhmerwaldgeschichte aus uralter Zeit“, *Der Böhmerwald* 2, 1900, č. 1, nestr.; dále též Peter, Johann: „Der Schatz in der Kunzwarte. Eine Geschichte aus dem Böhmerwalde“, *Der Böhmerwald* 3, 1901, č. 1, nestr.

13 Institucionálně toto bádání zaštiťuje na pražské německé univerzitě o něco později prof. Adolf Hauffen.

14 Příklad takové povídky viz Bertlein, Gustav: „Minkens erster Ball“ [Minčín první bál], *Der Böhmerwald* 3, 1901, č. 3., nestr.

noční].¹⁵ Tento temporální charakter podtitulů odráží svázanost časopisu s životním rytmem regionu – připomeňme, že stejně jsou zaměřeny i lyrické příspěvky v jednotlivých číslech (srov. například báseň *Lichtmeß* [Hromnice] od Johanna Petera v únorovém čísle druhého ročníku nebo báseň *Allerseelen* [Dušičky] od Michaela Urbana v listopadovém čísle téhož ročníku).

V prozaických textech měsíčníku *Der Böhmerwald* se vyděluje ještě jedna tematická skupina, vypovídající poněkud o části publika, se kterým časopis počítal, především však osvětlující autorské zázemí časopisu.¹⁶ Jedná se o povídky či vyprávění z učitelského prostředí, a to jak humorného, tak tragického charakteru. K povídkám prvního typu náleží například „*Prosit! – Prossit!*“ *Eine deutschnationale Geschichte aus Höritz* [Na zdraví! – Prosit! Národněmlecká povídka z Hořic] od Johanna Petera,¹⁷ druhý typ reprezentuje *Die Lehrerin. Erzählung nach einer Begebenheit der Neuzeit* [Učitelka. Povídka dle jedné události ze současnosti] vídeňského příspěvatele Carla Kuhna.¹⁸ Že i do banálních povídek s happyendovým zakončením pronikly prvky odporované ze života zapadlých horských vesnic (mimo jiné agresivita venkovských mladíků vůči „vetřelci“ odjinud, provokace předcházející hospodské rvačce), dokládá následující pasáž reflektující sociální postavení učitele na takové „ztracené vartě“¹⁹:

„Tusch“ dröhnte durch den Saal. Natürlich galt derselbe nicht dem Lehrer, sondern vielmehr dem Förster, denn im Waldgebirge ist der letztere, da alles von ihm abhängt, der wahre Herrgott, der Lehrer dagegen nichts. [„Tuš“ zahrml sálem. Samozřejmě nepatřil učiteli, nýbrž fořtovi, neboť posledně jmenovaný je v lesnatých horách skutečným pámembohem, na němž závisí všechno, učitel naproti tomu neznamená nic.]²⁰

2. 2. TVŮRČÍ ZÁKLADNA ČASOPISU DER BÖHMERWALD

Pozornost věnovaná školskému tématu vyplývá z profese mnohých příspěvatelů časopisu *Der Böhmerwald*. Byli to obdobně jako jeho redaktor a vydavatel

15 Že se jedná spíše o označení příležitostné, tj. vyjadřující určité téma (a z toho vyplývající očekávání jistých motivů, příp. jejich popření či parodii), o tom svědčí rovněž inklinace Jana Nerudy k označování tohoto typu v *Povídkách malostranských* – ať již temporálně či lokálně („*At mně přijde Neruda ještě s nějakou povídkou malostranskou!*“)

16 To dokládá zejména rubrika *Waldpost* [Lesní pošta], v níž redaktor a vydavatel Johann Peter uveřejňoval vzkazy příspěvatelům.

17 *Der Böhmerwald* 2, 1900, č. 3, nestr.

18 *Der Böhmerwald* 3, 1901, č. 6, nestr.

19 Distanci mezi učitelem a venkovským obyvatelstvem lze vypořadovat i v rané próze Hanse Watzlika *Der Alp* (Leipzig, L. Staackmann 1914). Je to pozice spíše neobvyklá, ve většině próz líčících toto prostředí a ztvárněujících nějakým způsobem postavu učitele je učitel spíše postavou váženou a všeobecně uznávanou autoritou, obdobně jako v českých prózách 19. století.

20 *Der Böhmerwald* 4, 1902, č. 9, s. 360, překlad VM.

tel Johann Peter učitelé působící buď v oblasti Šumavy a Pošumaví, nebo i na vzdálenějších místech monarchie. Co tyto autory spojovalo, bylo nejenom jejich povolání, nýbrž především jejich německé národní přesvědčení. V tom byli zajedno s druhou výraznou skupinou přispěvatelů, jimiž byli redaktori a spolupracovníci lokálních německy psaných novin jako Anton Schacherl, Ignaz Oberparleiter nebo Josef Anton Huschak. Třetí významný okruh přispěvatelů tvořili šumavští rodáci působící mimo oblast Šumavy jako například Paul Meßner (kadetka v Hranicích na Moravě) nebo Zephyrin Zettl (tiskař ve Vídni).

3. *DIE WALDHEIMAT* (1924–1933)

Mnohé z těchto přispěvatelů, mimo jiné i zakladatele *Der Böhmerwald* Johanna Petera, nalezneme v *Die Waldheimat*, dalším měsíčníku, vycházejícím v letech 1924–1933 v Českých Budějovicích. Zatímco před dvaceti lety tito autoři psali do *Der Böhmerwald* příspěvky literární, pro *Die Waldheimat* dodávali články především vlastivědné, případně básně.²¹ Vlastivědné články se týkaly zejména historie regionu, zajímavých objektů v něm stejně jako významných rodáků odsud pocházejících. Nescházely ani články mapující různé lidové zvyky²² a články přibližující krajinu z pohledu turisty. Epické útvary však v tomto časopisu byly zastoupeny minimálně a jejich přítomnost zachraňuje reprodukce šumavských pověstí. Další, byť řidčeji se vyskytující epickou formou, je ještě anekdota. Původní prozaická tvorba však v tomto měsíčníku zaujímá minimální podíl.²³ *Die Waldheimat* sice k pěstování časopiseckých prozaických útvarů nepřispěla, vycházela však ze stejného duchovního zázemí jako *Der Böhmerwald* (což bylo ostatně dáno i obdobným autorským složením přispěvatelů) a znamenala udržení kontinuity literárních aktivit v šumavském regionu. Vedle autorů už zmíněných se v průběhu deseti ročníků objevují i jména nová, jako tehdy již známého Hanse Watzlika (do *Der Böhmerwald* ještě nepřispíval) nebo debutantů Seppa Skalitzkého, Oswalda Fritze či Lea Hanse Mallyho. Ti pak patří ke kmenovým autorům dalšího měsíčníku ze Šumavy, *Mein Böhmerwald*.

21 Básně v dialektu uveřejňoval v *Die Waldheimat* ze zmiňovaných autorů především Zephyrin Zettl. Anton Schacherl byl naopak dlouhá léta vedoucím redaktorem tohoto časopisu.

22 Jejich zařazování do jednotlivých čísel odpovídalo ročnímu koloběhu podobně jako u časopisu *Der Böhmerwald*.

23 Srov. například krátkou prózu Jörga Gottfrieda „Der Schatzgräber. Eine wahre Geschichte aus dem Böhmerwalde“ [Hledač pokladů. Skutečný příběh ze Šumavy], *Die Waldheimat* 10, 1933, č. 12, s. 185–186. Obdobně krátké texty Hanse Watzlika „Mariä Eimkehr“ [Mariin návrat], *Die Waldheimat* 6, 1929, č. 12, s. 184–187, nebo „Der atmende Heiland“ [Dýchající Spasitel], *Die Waldheimat* 9, 1932, č. 3, s. 40–41.

4. MEIN BÖHMERWALD (1933–1935; 1939–1944)

Obdoba názvu s dříve pojednaným literárním měsíčníkem není zřejmě náhodná. Jak později vzpomínal zakladatel a vydavatel časopisu Herbert Marouschek, oslovil se záměrem vydávat nový časopis pro literaturu a umění (který ve svém prvním ročníku vycházel souběžně s *Die Waldheimat*) Johanna Petera a Josefa Blaua.²⁴ Johann Peter tak ztělesňuje tradici německy psané „literatury domoviny“ (Heimatliteratur) na Šumavě po dobu delší jak tři a půl desetiletí. Duch Marouschkova časopisu navázal na linii měsíčníku *Der Böhmerwald* jak z hlediska estetického a ideového, tak i místem vydávání – Prachaticemi. Protičeské zaměření, jež bylo v příspěvcích publikovaných v *Die Waldheimat* potlačeno,²⁵ je v *Mein Böhmerwald* nepřehlédnutelné hned o prvního čísla, byť se tak zpočátku děje pouze zdůrazňováním věrnosti „německé věci“. Výmluvný je v tomto ohledu už název prvního uveřejněného románu na pokračování od Josefa Mešnera *Treu* [Věrný],²⁶ ještě výmluvnější je zastavení vydávání časopisu československým státem v roce 1935 a zatčení a posléze i odsouzení jeho vydavatele za napomáhání německému iredentistickému hnutí.²⁷ Nepřekvapuje pak, že *Mein Böhmerwald* je obnoven na podzim roku 1939, ovšem již z Vídně, kam se mezitím Marouschek po odpykání trestu přestěhoval.

Přínos časopisu pro rozvoj časopiseckých prozaických útvarů je minimální, respektive povídky, příběhy anekdotického charakteru a pověsti v něm publikované nepřinášejí ani tvarově, ani tematicky nic nového. Jak *Mein Böhmerwald* po svém obnovení zápasil s nedostatkem literárních, zejména prozaických příspěvků,²⁸ o tom svědčí opakované otiskování některých z nich, případně přejímání pasáží z již vydaných knih,²⁹ i postupná redukce literární části až na polovinu čísla, zatímco druhou polovinu tvořila obrazová či ilustrační část.

Jediným jevem, jenž by si ve spojení s *Mein Böhmerwald* zasloužil větší pozornosti z hlediska tvarového, je otiskování románu na pokračování Johanna Petera *Durch Pflicht zur Freiheit* [Povinností ke svobodě] ve druhém ročníku časopisu. Jde o případ, kdy byl plán vnějšího rozvržení „díla“ dán předem

24 Srov. Marouschek Herbert: „So war es!“ [Tak to bylo!], *Mein Böhmerwald* 5, 1941, č. 11/12, s. 10–12.

25 Je možno spekulovat, zda se na tom podepsala změněná politická situace (existence samostatného československého státu) nebo obavy z cenzurních represí či oboje, anebo zda toto zmírnění lze vykládat jako snahu o eliminaci národnostního napětí.

26 Byť jeho autor zemřel v roce 1862, ještě před eskalací národnostních půtek na Šumavě.

27 K tomu srov. Marouschkův článek *So war es!* Viz pozn. 24.

28 Tato nouze se v souvislosti s průběhem války a povoláváním autorů do armády jen zvyšovala.

29 Například krátká povídka anekdotického charakteru *Der Kuckuck von Haselreuth* od Hanse Watzlika byla uveřejněna v roce 1934 (*Mein Böhmerwald* 2, 1934, č. 5, s. 70–71), v obnoveném časopise pak hned v prvním čísle (*Mein Böhmerwald* 4, 1939, č. 1a, s. 4–7); příkladem otiskování z již publikovaných děl je pasáž nazvaná *Der Weltuntergang* [Konec světa] (*Mein Böhmerwald* 8, 1944, č. 4/5, s. 4–8) převzatá z Watzlikova prvního románu *Der Alp* (1914).

(12 pokračování do 12 čísel ročníku v rozsahu 4–5 stránek na číslo) a úkolem spisovatele bylo tento předem rezervovaný obsah naplnit textem. Bylo by tudíž zajímavé sledovat, jak obratně či neobratně si Peter při tomto zadání počíná, nakolik je konstrukce dějového schématu tomuto rozvržení poplatná, do jaké míry je děj románu v posledním, dvanáctém pokračování ukončen, protože jednoduše kvůli závěru ročníku ukončen být musel, či zda byl koncipován tak, aby se dalo libovolně končit a navazovat.³⁰ To jsou ovšem otázky přesahující rámec tohoto příspěvku.

LITERATURA

BLAU, Josef

1926 *Georg Leopold Weisel. Aus dem Neumarker Landestor. Die Volkskunde eines Aufklärers* (Reichenberg: F. Kraus)

DEMETZ, Peter (ed.)

1994 *Geschichten aus dem alten Prag* (Frankfurt/M: Insel Verlag)

JAWORSKI, Rudolf

2004 „Mezi politikou a trivialitou. Sudetoněmecké grenzlandromány 1918–1938,“ *Dějiny a současnost* 26, 2004, č. 1, s. 27–31.

KÖPPOVÁ, Petra

1995 *Deutsche Arbeit. Monatschrift für das geistige Leben der Deutschen in Böhmen*. Diplomová práce na Katedře germanistiky FF UK Praha

MAIDL, Václav

2000 „Die Prachatitzer Monatschrift *Der Böhmerwald* (1899–1907). Rekonstruktion eines Torsos,“ in *Brücken nach Prag* (Frankfurt am Main: Lang), s. 81–104

30 Zatímco u povídek otiskovaných na pokračování lze soudit, že k jejich rozdělení došlo z prostorových důvodů až po jejich napsání.